Laura Bellini

Залиш мені останній ключ

Останній ключ може відчинити дещо більше, ніж двері

Залиш мені останній ключ

Останній ключ може відчинити дещо більше, ніж двері

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384903278

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Умови повернення..... 12
Розділ 2 - Межі, які ми встановлюємо самі 25
Розділ 3 - Те, чого не видно під штукатуркою 38
Розділ 4 - Після роботи..... 49
Розділ 5 - Право відмовити 61
Розділ 6 - Коли двері залишаються відчиненими..... 72
Розділ 7 - Те, чого ми не сказали 82
Розділ 8 - Між бажанням і довірою 93
Розділ 9 - Ризик, на який ми йдемо разом..... 104
Розділ 10 - Більше ніж дружба 116
Розділ 11 - Ранок без обладунків..... 127
Розділ 12 - Документи, яких бракувало 138
Розділ 13 - Ціна чужих рішень..... 149
Розділ 14 - Правда, якої досі бракує..... 159
Розділ 15 - Усе, про що він не розповів 170
Розділ 16 - Двері, які повинні залишитися зачиненими..... 181
Розділ 17 - Власне місце..... 191
Розділ 18 - Перший крок без гарантій..... 200
Розділ 19 - За одним столом 210
Розділ 20 - Останній ключ..... 221

INTRO

Уперше за сім років я тримала в руці ключ, який не хотіла нікому віддавати.

Він був важкий, латунний, із вигравіюваною на голівці літерою М. Лежав на моїй розкритій долоні, поки я стояла посеред квартири на одній із бічних вулиць вроцлавського Надодже. Навколо пахло пилом, вологою штукатуркою та деревиною, яку хтось багато років тому намагався врятувати надто товстим шаром лаку. За вікном листопадовий дощ розмивав обриси кам'яниць, а з подвір'я долинав монотонний стукіт робітників, які розбирали старе риштування.

Мені було тридцять сім років. Я мала власну реставраційну майстерню, іпотеку на квартиру й достатньо досвіду, щоб знати: старі будівлі рідко дотримуються обіцянок. Попри це саме тут я збиралася розпочати найважливіший проєкт останніх років.

Ішлося не лише про ремонт.

Я хотіла створити місце, де могла б працювати за власними правилами. Без клієнтів, які телефонують у неділю, без замовлень, за які доводиться братися лише заради того, щоб підтримувати фінансову стабільність. Простір для реставрації старовинних інтер'єрів, проведення майстер-класів і порятунку речей, які інші визнали непотрібними.

Я планувала це місяцями. Мала кошторис, графік робіт, попередні домовленості з двома колегами та заощадження, які не збиралася змарнувати на черговий компроміс.

Бракувало лише одного.

Згоди Густава Лося.

Я стиснула ключ у долоні, почувши кроки на сходовому майданчику. Впізнала їх ще до того, як хтось з'явився у дверях. Спокійні, розмірені, трохи надто самовпевнені. Колись цей звук означав, що зараз хтось принесе мені каву, забере важку скриньку з інструментами або без жодного запитання ввімкне музику, яку ми обоє любили слухати під час роботи.

Тепер він означав неприємності.

— Я знав, що знайду тебе біля вікон.

Я обернулася.

Густав стояв на порозі в темному пальті, з вологим волоссям і шкіряним портфелем під пахвою. Йому було сорок два роки. Біля скронь уже сріблилося кілька пасом, а звичка спочатку уважно роздивлятися людей і лише потім вирішувати, що сказати, залишилася такою самою дратівливою. Протягом семи років ми бачилися зрідка, завжди за обставин, які вимагали ввічливості. Похорони, випадкові зустрічі, короткі розмови про здоров'я нашого спільного наставника.

Сьогодні він дивився на мене так, ніби ми розлучилися вчора.

— А я знала, що ти запізнишся, — відповіла я.

Він поглянув на годинник.

— На чотири хвилини.

— Дивовижно, як точно ти вмієш рахувати час, коли йдеться не про твої обіцянки.

Його обличчям промайнуло щось, чого я не змогла визначити. Він відповів не одразу. Зачинив двері, поклав портфель на підвіконня і зняв пальто. Під ним був графітовий светр, рукави якого він майже машинально підкотив. Я пам'ятала цей жест. Пам'ятала неприпустимо багато.

— Радий тебе бачити, Сабіно.

Я не очікувала цих слів. А ще менше очікувала того, як вони прозвучать. Без тієї ввічливої байдужості, з якою ми зазвичай розмовляли в присутності інших людей.

— Перейдімо до справи.

Він кивнув, але не відразу зрушив із місця. Поглянув на відкриту ділянку ліпнини, зразки кольорів, розкладені на столі, і старі двері, притулені до стіни.

— Ти почала без погодження.

— Я зробила пробні розкриття. Конструкцію не змінювала.

— Знаю.

— Тоді навіщо цей тон?

— Бо я також знаю, що ти вже замовила матеріали.

Я поклала ключ біля нотатника. Мені не подобалося, що він знав подробиці мого графіка. Ще менше подобалося, що частково він мав рацію. Майстерня, яку ми разом успадкували від Міхала Рудзького, вимагала узгодження, перш ніж хтось із нас ухвалить рішення щодо її майбутнього.

Двадцять років Міхал навчав мене поважати речі, цінність яких неможливо вмістити в жоден кошторис. Густава він, кажуть, навчив відповідальності за людей і будівлі. Очевидно, не передбачив, що, залишивши

кожному з нас по половині своєї майстерні, змусить нас знову увійти в життя одне одного.

— Матеріали я можу використати деінде, — сказала я. — Я не витрачала грошей зі спільного рахунку.

— Я тебе не звинувачую.

— Поки що.

Він ледь помітно всміхнувся.

— Ти досі закінчуєш за мене речення.

— Ти досі даєш мені для цього приводи.

Якусь мить ми мовчки дивилися одне на одного. Дощ посилився, забарабанивши по металевому підвіконню. Густав підійшов до стіни, де я відкрила фрагмент оригінального декоративного розпису. Зупинився на належній відстані, не торкаючись крихкої поверхні.

— Міхал був би в захваті, — сказав він.

Цієї однієї фрази вистачило, щоб у мене зникло бажання відповідати черговою шпилькою.

— Я знайшла його під трьома шарами фарби. Імовірно, початок двадцятого століття. Хочу залишити цей фрагмент відкритим.

— Я знаю, скільки праці коштує таке відкриття.

— Ти не знаєш, чого мені коштувало прийти сюди.

Він подивився на мене уважніше.

За сім років я навчилася говорити про нашу колишню дружбу, не виказуючи, наскільки болісним для мене був її кінець. Тоді Густав обрав обов'язки, яких я не могла прийняти. Я обрала від'їзд і власний професійний шлях. Жоден із нас по-справжньому не спробував утримати іншого.

Я не хотіла повертатися до тих розмов. Не у квартирі, яка мала стати символом нового початку.

Густав відійшов від стіни.

— У мене є пропозиція щодо майстерні. Я хотів би, щоб ти спочатку її вислухала.

— Вона в тебе в портфелі?

— Зокрема й там.

— Звучить багатообіцяюче.

— Сабіно.

Він вимовив моє ім'я тихіше. Колись цього вистачало, щоб я перестала вдавати, ніби серджуся. Тепер мені довелося нагадати собі, що ми вже не ті люди, якими були раніше.

— Я сьогодні нічого не підписуватиму, — попередила я.

— Я не прошу тебе нічого підписувати.

У його кишені завібрував телефон. Він кинув погляд на екран і так швидко відхилив виклик, що я встигла помітити лише прізвище, написане великими літерами: WIERZBICKI.

— Щось важливе? — запитала я.

— Може зачекати.

— У тебе завжди все може зачекати, доки ти сам не вирішиш інакше.

Цього разу він не прокоментував. Поклав телефон на підвіконня екраном донизу. Я звернула увагу на його руки. Великі, зі старим тонким шрамом від порізу на великому пальці. Я пам'ятала день, коли він намагався

самотужки полагодити пошкоджену металеву фурнітуру, хоча я попереджала його про тріснутий лист металу.

Пам'ять бувала безжальною. Вона зберігала подробиці, яких розсудлива жінка давно мала б позбутися.

— Нам потрібен час, щоб підрахувати витрати й оцінити можливості, — сказав він. — Недостатньо того, що ми обоє щось пообіцяли Міхалові.

— Я не збираюся ухвалювати рішення під впливом сентиментів.

— Саме тому я хочу говорити з тобою, а не через адвокатів.

Я підійшла до столу й розгорнула план квартири. Густав став з протилежного боку, а потім нахилився, щоб роздивитися дрібні позначки біля несучої стіни. Відстань між нами стала меншою, ніж та, до якої я звикла за останні роки.

Від нього пахло дощем, чистою бавовною та чимось знайомим, що нагадало мені пізні вечори в майстерні Міхала. Я не відступила. Не тому, що мені бракувало місця. Я хотіла бодай на мить перевірити, чи він теж пам'ятає.

— Це твоя концепція? — запитав він.

— Від першої лінії.

— Вона хороша.

Я підвела очі.

— Тобі не обов'язково переконувати мене компліментами.

— Я й не намагаюся. Бачу, що ти продумала все, крім одного.

— Чого саме?

— Того, що ти не єдина людина, яка тут щось втратила.

Я повільно випросталася.

Саме тоді телефон Густава знову завібрував. Цього разу він навіть не поглянув на екран. Дивився на мене так, ніби вже ухвалив рішення, яке поки не міг вимовити вголос.

Я посунула до нього другий примірник плану.

— Гаразд. Я тебе вислухаю. Але спочатку домовимося про одне правило. Жодних рішень за моєю спиною.

Його погляд затримався на моєму обличчі.

— Це розумно.

Він не сказав, що погоджується.

Лише коли він вийшов у коридор, щоб відповісти на черговий дзвінок, я помітила залишений на підвіконні портфель. Із його не до кінця закритого краю визирала візитівка компанії, яка займалася орендою комерційних приміщень. Я не витягла її. Мені не потрібна була ще одна причина для недовіри до того, як ми взагалі почали розмову.

Натомість я взяла старий латунний ключ і сховала його до кишені.

За дверима я почула приглушений голос Густава, а потім своє ім'я. Я не намагалася підслуховувати. Закрила нотатник і поглянула на фрагмент розпису, який мені вдалося звільнити з-під шарів фарби.

Ще годину тому я була впевнена, що знаю, як облаштувати це місце і свої наступні роки. Тепер чоловік, якого я колись знала краще за будь-кого іншого, стояв по той бік дверей, а його повернення пробуджувало в мені щось значно складніше за гнів.

Коли Густав знову зайшов, він запитав:

— Залишиш мені ключ, щоб завтра я міг прийти раніше?

Я дістала з кишені зв'язку з двох звичайних ключів і поклала їх на стіл. Третій, латунний, залишила в долоні.

— Цих вистачить. Останній залишається в мене.

Він уважно подивився на мене, а потім кивнув.

— Добре. Поки що.

У його голосі не було погрози. Було дещо гірше: знайоме терпіння людини, яка вміла чекати на відповідь, навіть коли я найбільше боялася її дати.

Я хотіла запитати, чи повернувся він лише через майстерню. Натомість міцніше стиснула ключ у руці й дозволила тиші запанувати між нами.

Але якби одного дня він попросив мене не про доступ до майстерні, а про те, щоб знову посісти місце в моєму житті, чи справді я змогла б зачинити перед ним двері?

Розділ 1 - Умови повернення

Наступного ранку Вроцлав виглядав так, ніби хтось забув підняти жалюзі. Низькі хмари затримували світло над дахами, трамваї перетинали мокрі вулиці, а перехожі минали одне одного, ховаючи обличчя в коміри пальт. Я прямувала до кам'яниці з паперовим пакетом, повним документів, і двома стаканчиками кави, про купівлю яких уже встигла пошкодувати. Один був для мене. Другий я купила машинально, пам'ятаючи, що Густав не любив молока й завжди обирав найміцнішу каву, яку тільки можна було знайти.

Якусь мить я розмірковувала, чи не викинути другий стаканчик. Зрештою вирішила, що марнувати гроші лише заради того, щоб довести власну незалежність, було б надзвичайно по-дитячому. Це зовсім не означало, що я збиралася сприймати нашу зустріч як повернення до колишньої дружби.

Ми мали визначити майбутнє майстерні Міхала Рудзького. Жодних спогадів, сентиментальних зізнань чи розмов про те, чому сім років тому ми перестали спілкуватися.

Принаймні таким був мій план.

Густав чекав на першому поверсі, перед дверима колишньої майстерні. Без пальта, у темних штанах і світлій сорочці із закасаними рукавами. Він тримав телефон біля вуха й водночас допомагав літній сусідці перетягнути через поріг візок із покупками. Помітивши мене, підняв палець, просячи зачекати хвилинку. Попрощався зі співрозмовником, сховав телефон і лише тоді звернувся до жінки.

— Пані Гелено, прошу вас сьогодні не тягнути цю сумку на третій поверх. За десять хвилин хтось з адміністрації її занесе.

— Ти завжди обіцяєш, Густаве, але я не збираюся чекати до обіду, — відповіла жінка.

— Десять хвилин. Даю вам слово.

Вона підозріло подивилася на нього, потім на мене.

— А ви, мабуть, та сама, від Міхала?

— Сабіна Мазур.

— Знаю, дитинко. Міхал показував мені ваші фотографії. Казав, що у вас вистачає терпіння на старі речі, а от на людей його значно менше.

Густав відвернув голову, щоб приховати усмішку.

— Він не перебільшував, — визнала я.

Пані Гелена поплескала мене по руці й попрямувала до ліфта. Густав дочекався, поки двері зачиняться.

— Ти принесла мені каву?

— Купила дві. Не роби поспішних висновків.

— Я ніколи не роблю поспішних висновків.

— Звісно. Ти просто ухвалюєш рішення, перш ніж інші встигають зрозуміти проблему.

Він узяв стаканчик без чергової дотепної відповіді. Я знала, що зачепила болюче місце, хоча ще не була певна, наскільки глибоко.

Майстерня розташовувалася на першому поверсі тієї самої кам'яниці, де я ремонтувала квартиру на другому. Міхал роками використовував обидва приміщення: внизу займався реставрацією та проводив заняття, нагорі зберігав частину колекцій і готував масштабніші проєкти.

Після його смерті кожен із нас успадкував половину прав на обидва приміщення та пов'язане з ними обладнання. Заповіт не визначав, як саме ми повинні ними користуватися. У ньому було лише одне речення, яке я вже знала майже напам'ять: «Не дозволяйте, щоб це місце перестало служити речам і людям, яким більше ніхто не хоче присвячувати свій час».

Міхал умів бути геніальним учителем. Водночас він бував страшенно наївним, коли йшлося про віру в здатність людей домовлятися.

Густав відчинив двері звичайним ключем, який отримав від мене попереднього дня. Відступив убік, пропускаючи мене першою.

Усередині панувала знайома прохолода. На полицях стояли баночки з пігментами, акуратно підписані коробки та скляні посудини з інструментами. Високе вікно виходило на подвір'я, де дощ осідав на червоному листі дикого винограду. Біля стіни стояв важкий стіл Міхала, вкритий слідами десятиліть роботи.

Я зупинилася біля нього.

— Я не чіпав нічого, чого не мусив, — сказав Густав.

— Бачу.

Я провела пальцем по краю стільниці. В одному місці була неглибока вм'ятина, яку я зробила шістнадцять років тому, коли незграбно впустила стамеску. Міхал так її й не виправив. Він стверджував, що предмет без слідів використання — це предмет без історії.

— Ми залишимо цей стіл, — сказала я.

— Саме про такі речі нам і потрібно поговорити.

Я обернулася.

— Ти пропонуєш його продати?

— Я пропоную не визначати майбутнє всієї нерухомості на основі сентиментів до одного предмета меблів.

Я поставила пакет на стілець.

— Я приїхала сюди не для розмов про сентименти. У мене є концепція, розрахунок витрат і попередні домовленості з людьми, які хочуть співпрацювати.

— А в мене є рахунки за опалення, експертний висновок щодо електропроводки й кошторис ремонту даху.

— Чудово. Принаймні ми обоє підготувалися до зустрічі.

Ми розклали документи на столі, розділені широкою смугою потрісканої деревини. Перші двадцять хвилин розмовляли майже професійно. Я показала йому проєкт пристосування квартири на другому поверсі, план використання нижньої майстерні для навчання й реставрації та прогноз доходів на перший рік. Я не планувала відкривати розкішну галерею чи ще один заклад, де продають дизайнерські речі. Хотіла працювати з історичними інтер'єрами й проводити заняття, на які могли б приходити також люди без великих статків.

Густав уважно слухав. Ставив конкретні запитання, перевіряв цифри, повертався до пунктів, які потребували пояснень. Він не знецінював мою роботу. Саме тому сердитися на нього ставало дедалі складніше.

— Ти припускаєш, що протягом перших шести місяців заповниш сімдесят відсотків доступних часових слотів, — зауважив він.

— У мене є троє клієнтів, готових підписати договори, і двоє людей, зацікавлених у регулярних майстер-класах.

— Але тобі все одно потрібен резерв на непередбачені витрати.

— Він у додатку номер чотири.

Густав знайшов потрібну сторінку, прочитав її та кивнув.

— Ти добре все розрахувала.

— Здивований?

— Ні. Ти завжди була ретельною.

— А ти завжди вважав, що самої ретельності недостатньо.

— Бо її недостатньо, коли починає протікати дах.

Він дістав власний кошторис. Суми були не з тих, які можна просто проігнорувати. Ремонт даху, заміна частини електропроводки, пристосування вентиляції та захист підвалів поглинали майже всі кошти, які я планувала витратити на перший етап інвестицій.

Я замовкла.

Густав не скористався цією миттю, щоб оголосити перемогу. Натомість посунув до мене додатковий документ.

— Я хотів, щоб ти побачила також варіант фінансування.

Я переглянула таблицю.

— Ти закладаєш доходи від оренди.

— Так.

— Усієї майстерні?

— Це один із варіантів.

Я підвела голову.

— Густаве.

— Вислухай мене до кінця.

— Я вже почула достатньо, щоб зрозуміти: ми говоримо про два абсолютно різні варіанти майбутнього.

Він сперся долонями об стільницю.

— Я хочу захистити нерухомість від подальшого накопичення боргів. Кам'яниця потребує робіт, які більше не можна відкладати. Міхал роками переносив ремонти, бо завжди знаходився хтось, кому його гроші й час були потрібніші.

— Я знаю, як жив Міхал.

— Тоді ти також знаєш, чому я не хочу повторювати його помилок.

Це зачепило сильніше, ніж мало б.

— Не називай допомогу людям помилкою.

— Я її так не називаю. Помилкою було вдавати, ніби будівля не потребує ремонту лише тому, що комусь потрібна майстерня.

В одному він мав рацію. Гроші не виникали самі собою завдяки добрим намірам. Але я не могла дозволити, щоб економічні аргументи автоматично перекреслили все, що було для мене важливим.

— Я не хочу вести свою справу під диктовку випадкового орендаря, — сказала я. — Я не для того роками будувала власне ім'я, щоб стати гостею в місці, яке Міхал залишив також мені.

— А я не хочу, щоб через рік нам довелося все продати, бо не вистачило грошей на утримання будівлі.

— То чого ти від мене очікуєш?

Він подивився на розкладені документи.

— Щоб протягом найближчих шести тижнів ми не ухвалювали жодних незворотних рішень. Жодних дорогих ремонтів без спільної згоди, жодних зобов'язань перед підрядниками й жодного початку діяльності, доки не визначимо модель фінансування.

— Шість тижнів? Мої колеги не чекатимуть вічно.

— Я не прошу вічності.

— Ти просиш зупинити все, над чим я працювала.

— Я прошу перевірити, чи витримає твій план зіткнення з реальністю.

Якийсь час ми мовчки дивилися одне одному в очі. Я бачила втому в дрібних зморшках біля його очей, але також впертість, знайому мені з давніх років. Густав ніколи не кричав, коли був переконаний у власній правоті. Навпаки, говорив ще спокійніше, ніби підвищений голос свідчив про слабкість аргументів.

Колись я вміла виводити його з цієї рівноваги. Не була певна, чи хотіла цього тепер.

— А якщо за шість тижнів з'ясується, що фінансування можливе без комерційної оренди? — запитала я.

— Тоді ми розглянемо твій варіант на рівних умовах.

— Я не хочу обіцянки, що ти його розглянеш. Хочу бути впевненою, що справді матиму право голосу.

— Тобі належить половина власності, Сабіно.

— Я запитую про щось більше, ніж запис у реєстрі нерухомості.

Уперше від початку розмови він опустив погляд.

— Розумію.

Я не була певна, що він справді розумів. Густав роками управляв будівлями, спілкувався з підрядниками, банками та власниками, для яких кожен день означав гроші. Він звик швидко ухвалювати рішення. Я ж працювала з речами, які вимагали терпіння й готовності приймати невизначеність. Могла провести цілий тиждень над фрагментом фарби, перш ніж вирішити, чим її безпечно очистити.

Міхал завжди повторював, що разом ми були б чудовою командою. Він не враховував, як легко двоє впертих людей можуть завдати одне одному болю саме тому, що знають найсильніші сторони одне одного.

— Пам'ятаєш той комод із квартири на Семпольні? — раптом запитав Густав.

Я насупилася.

— Той, який хтось пофарбував у зелений колір?

— Саме він. Ти тоді сказала, що тобі потрібно три тижні, щоб вирішити, що з ним робити. Міхал хотів його викинути, бо комод займав половину майстерні.

— А ти переніс його в підсобку, щоб мені ніхто не заважав.

— І щодня приносив тобі чай, який ти ніколи не випивала гарячим.

Я мимоволі всміхнулася.

— Бо ти завжди ставив його надто близько до розчинників.

— Я лише хотів сказати, що вмію чекати на твоє рішення.

— Колись умів.

Усмішка зникла з його обличчя.

— Так. Колись.

На якусь мить тиша стала такою відчутною, що я чула далекий шум автомобілів за вікном. Я могла запитати, що змінилося. Могла сказати, як сильно мені бракувало людини, з якою я вміла проводити цілі вечори, не відчуваючи потреби заповнювати кожну паузу словами.

Натомість я взяла ручку.

— Шість тижнів — надто довго. Даю нам чотири, щоб підготувати порівняння варіантів. Потім ухвалимо рішення щодо подальших кроків. До того часу я можу проводити пробні розкриття й захисні роботи, які не зачіпають конструкцій і не створюють спільних фінансових зобов'язань.

— Мені потрібно п'ять.

— Чотири з половиною?

Він підняв брову.

— Ти торгуєшся зі мною за пів тижня?

— Я лише розігріваюся.

Він тихо засміявся. Цей звук був настільки знайомим, що на якусь мить переді мною стояв уже не управитель кам'яниці, а чоловік, який колись умів розсмішити мене навіть після найгіршого дня.

— П'ять тижнів, — сказав він. — І спільно замовлена експертиза інженерних мереж.

— Чотири тижні на кошториси. П'ятий — виключно на ухвалення рішення. Жодних автоматичних продовжень.

Він обміркував пропозицію.

— Згода.

Я записала умову в нотатник. Густав простягнув руку, ніби хотів закріпити домовленість рукостисканням. Я поглянула спершу на його долоню, потім на нього.

— Ми ще нічого не підписали.

— Це лише жест.

— Я знаю твої жести.

— Деякі ти, здається, пам'ятаєш краще за мене.

Він не прибрав руку, але й не намагався мене квапити.

Зрештою я потиснула йому руку. Його долоня була теплою, сухою та знайомою. Це тривало недовго. Але достатньо, щоб я відчула, як складно може бути відокремити колишню близькість від теперішніх обов'язків.

Я першою відпустила його руку.

Перед полуднем ми піднялися на другий поверх, щоб перевірити обсяг необхідних захисних робіт. Густав розглядав стелю над балконними дверима, коли я показала йому пляму від протікання, яка збільшилася за останній тиждень. Він не намагався заперечувати мою оцінку. Зателефонував технікові, описав проблему й попросив терміново перевірити металеві елементи покрівлі.

Я спостерігала, як він розмовляє. Рішуче, але без роздратування. Коли співрозмовник спробував перекласти відповідальність на попередню бригаду, Густав спокійно повернув розмову до того, що потрібно зробити зараз. Я згадала, чому колись нам так добре працювалося разом.

Він умів братися за проблеми, від яких інші тікали.

Закінчивши розмову, він подивився на мене.

— Ми не ризикуватимемо пошкодити твоє розкриття. Я організую захист до наступного дощу.

— Дякую.

— Будь ласка. Бачиш? Ми вміємо нормально розмовляти.

— Не звикай.

Він усміхнувся, але майже відразу посерйознішав.

— Сабіно, я знаю, що ти вже не довіряєш мені так, як колись.

Я не очікувала цього.

— Це питання не однієї зустрічі.

— Знаю. Не сподіваюся, що ми все виправимо за один день.

Я уважно подивилася на нього.

— А ти хочеш щось виправляти?

Якусь мить він не відповідав. Стояв біля вікна, спершись долонею об раму, а світло листопадового полудня підкреслювало сріблясті пасма в його волоссі.

— Я не люблю залишати важливі речі в стані, коли вони перестали працювати, — сказав він.

— Люди — не електропроводка, Густаве.

— Знаю. З електропроводкою зазвичай легше визначити, де стався обрив.

Я ледь не всміхнулася.

Пізніше, коли я збирала документи, помітила коротке сповіщення на його телефоні. Я не прочитала повідомлення, але впізнала прізвище Вежбицький. Те саме, яке бачила попереднього дня. Густав відклав телефон раніше, ніж я встигла запитати.

— Мені потрібно повернутися до офісу, — сказав він. — Увечері надішлю тобі зведення витрат.

— І жодних додаткових домовленостей без консультації?

Його погляд зупинився на моєму обличчі.

— Ми повинні ухвалювати рішення разом.

Це було не зовсім те, про що я запитувала. Я помітила різницю, хоча ще не мала причин детально її аналізувати.

Коли він збирався виходити, я зупинила його біля дверей.

— Густаве?

Він обернувся.

— Так?

— Добре, що ти не викинув стіл Міхала.

Він поглянув у бік сходів, ніби обмірковував відповідь.

— Не все старе потрібно замінювати новим.

Перш ніж я встигла відповісти, він спустився вниз.

Я залишилася в порожній квартирі з нотатником, повним домовленостей. Уже знала, що найближчі тижні

не нагадуватимуть жодного ремонту, який я проводила раніше.

І не лише тому, що мені доведеться узгоджувати кожну значну витрату.

Уперше за сім років я хотіла знати, про що Густав насправді думає, коли перестає говорити.

А це було значно небезпечніше за будь-який кошторис.